

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas No : 1980/129

Karar No : 1980/206

ÖZET: Politik ve ideolojik saikle işlenen, sıkıyönetim ilânına neden olan ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el kuduğu suçlarla genel ve ortak amaç için bağlantılı bulunan davaların Askerî Yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanık : Fettah Ayhan Erkan

O L A Y : Sanığın sorumlu yazı işleri müdürü olduğu ve Ankara'da aylık ola-

rak yayınlanan DEVRİMCİ DERLEME GAZETESİ'nin 22.2.1979 günlü, 17 sayılı nüshasında (İSÜPER OPORTÜNİZM) başlıklı yazıda "... Burjuva ideologları önce Marksizmin öğretilerine işlerine geldikleri gibi, gönüllerinde veya istedikleri gibi yorumlayıp çarpıtarak ortaya gerçek marksizm ile hiçbir ilgisi olmayan hasta, sakat, bir sözde (uyduruk) marksizm çıkarırlar. Daha doğrusu yaratırlar.....Ancak, onların bu oyununa karşı yaşayan gerçek marksizm hergün gelişip güçlenmekte ve yer yüzünün yeni bölgelerinde yayılmakta geri durmaz.....Marksizm-Leninizm'in Türkiye şartlarına uygulanması demek olan Kıvılcım 11'nin düşünce ürünlerinin ve onun elli yıllık kahırlı sosyalizm savaşının hergün biraz daha anlaşılmasına, gelişip güçlenmesine engel olamıyor, olamayacaktır da....." biçimindeki sözlerle komünizmi övdüğü iddiasıyla Ankara C.Savcılığı'nın 21.3.1979 günlü idanamesi ile sanığın eylemine uyan Türk Ceza Yasası'nın 142/1-4-6. ve 173/Son maddeleri uyarınca cezalandırılması isteniyse Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır.

Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesi, 30.5.1979 gününde, 1979/60-128 sayı ile: Sanığ yüklenen suçun, 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri uyarınca sıkıyönetim askeri mahkemesinde görülmesi gerektiği düşüncesiyle görevsizlik kararı vermiş ve bu hükmü Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nce 28.6.1979 tarihinde onanmıştır.

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askerî Mahkemesi, 12.3.1980 gününde 1980/117 esas sayı ile: Sanığa yüklenen komünizmi övmek suçu, hernekadar 1402 sayılı Yasa'nın 15. maddesinde sayılan suçlardan ise de fikir suçlarından olması nedeniyle de sıkıyönetim ilân ve faaliyetlerine ilişkin yaygın şiddet eylemi niteliği taşımadığı ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte olan herhangi bir dava ile genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunmadığı, buna göre, davanın Ankara 3. Ağır Ceza Mahkemesinde görülmesi gerektiği kanısına vararak, görevli yargı yerinin belirtilmesi için, 2247

sayılı Yasa'nın 19. maddesi uyarınca Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına, Uyuşmazlık Mahkemesi kararı gelinceye değin davanın ertelenmesine karar vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargıt yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Fethi Özatural, İsmail Oğuz, Hakkı Müderrisoğlu, Şeref Tolungüç, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un katıldığı 30.6.1980 günlü oturumda, geçici raportör Muzaffer Akçay'ın raporu ile dosyadaki belgeler, Cumhuriyet Başsavcılığı ile Askeri Yargıtay Başsavcılığı'nın bu davada Askeri Yargı'nın görevli olduğu yolundaki düşünceleri yazıları okunduktan; oturuma, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioglu yazılı düşünceleri doğrultusundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüldüğü düşünülür:

Suç, sıkıyönetim ilânından sonra ve sıkıyönetim bölgesi içerisinde işlenmiştir. Bu durumda görevli yargı yerinin belirlenmesi için Anayasa'nın 124. ve 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri birlikte değerlendirilmelidir.

Anılan maddelere göre, bir davanın sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülebilmesi için suçun, sıkıyönetim ilânını gerektiren suçlardan olması veya sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı bulunması zorunludur.

Sıkıyönetim ilân nedenlerini gösteren Anayasa'nın 124. maddesi ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevlerini belirleyen 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri karşısında, olay kısmında oluş biçimi açıklanan suçların, ideolojik amaçla işlenmiş olmasına, süregelen yaygın şiddet eylemlerinin filiri hazırlıklarının bu tür yayınlardan kaynaklanmasına, keza anılan suçların Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemlerinin ve anarşik ortamın yaratılmasının kökenini oluşturmasına göre, sıkıyönetim ilânını gerektiren suçlardan olduğunu ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı bulunduğunu kabul etmek gerekir.

Bu nedenlerle, davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nin başvurusunun reddine karar verilmelidir.

Bu görüşe Hakkı Müderrisoğlu ve Servet Tüzün katılmamışlardır.

.../...

SONUÇ: Anlaşmazlığın, niteliğine göre Askeri Yargı yerinde çözülmesi gerektiğine, bu nedenle Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi yapılı 12.3.1980 günlü başvurunun reddine, Hakkı Müderrisoğlu ve Servet Tüzün'ün karşı oylarıyla ve oyçokluğuyla 30.6.1980 gününde kesin olarak karar verildi.

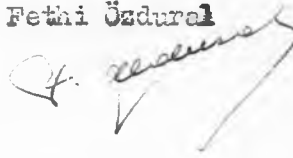
Başkan

Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye

Fethi Özdural

Üye

İsmail Oğuz

Üye

Hakkı Müderrisoğlu

Üye

Şeref Tolungüç

Üye

Servet Tüzün

Üye

İşmet Onur

1/9

Saniğe isnat olunan eyleminden dolayı yargılanması gereken görevli ve yetkili mahkemenin tavin ve tesbit edilebilmesi için evveleminde Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin görev ve yetkilerini gösteren 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun ilgili maddelerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin görev ve yetkileri 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13.,14. ve 15. maddeleri ile tedvin edilmiştir.Saniğe isnat olunan suç sıkıyönetim ilanından sonra işlenmiş olduğuna ve sıkıyönetim ilanından sonra işlenmiş ve sıkıyönetim ilanından sonra işlenen suçlara,sıkıyönetim askeri mahkemelerine bakılması esas ve usulü aynı kanunun 15. maddesinde belirtildiğine ve sıkıyönetim mahkemelerinin görev ve yetkileri başlığını taşıyan bu madde de aynı,"Sıkıyönetim altına alınan yerlerde aşağıdaki suçlardan sıkıyönetim ilânına ve faaliyetine ilişkin olanları işleyenler ve bunlar suçlarına iştirak edenler sıkıyönetim askeri mahkemelerinde yargılanır" denildiğine nazaran,sıkıyönetim askeri mahkemelerinin sıkıyönetim ilânından sonra işlenen suçlara bakılmaları için dava konusu eyleme uygulanması gereken ceza kanunu maddesinin sıkıyönetim kanununun 15. maddesinde belirtilmiş olması ve isnat olunan eylemin "sıkıyönetim ilânına" veya "faaliyetine"ilişkin olması şeklinde iki esas kabul edilmiş olmaktadır.

Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ile sıkıyönetim ilânına ve faaliyetleri ilişkin eylemlerinin hukuki durumlarının neden ibaret olduğunun tayin ve tesbiti için:

a)Sıkıyönetim ilân sebeplerini gösteren 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 124. maddesinin,

b)Bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.M.nin kararı münderecatının incelenmesine ilişkin lüzum ve zaruret vardır.

a)334 sayılı T.C.Anayasası'nın 124.maddesinde sıkıyönetim ilân sebepleri olarak 1-Savaş hali,2-Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi,3-Ayaklanma olması,4-Vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösteren,5-Millî hür demokratik düzeni ortadan kaldırmaya yönelik ve dıştan tehlikeye düşüren,6-Anayasanın tanıdığı hür demokratik düzeni ortadan kaldırmaya yönelik,7-Temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketleri hakkında kesin belirtilerin meydana çıkması gibi haller gösterilmiştir.

b)Bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi 24.4.1979 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesinde ise,"Anayasa'nın 124.maddesi de öngörülen her türlü durum ve olasılıklara karşı 25.4.1979 tarihinden geçerli olmak üzere,sıkıyönetim yeniden iki ay süre ile uzatılması isteminde bulunulması"kararlaştırılmış işbu Bakanlar Kurulu istemi T.B.M.M.nin 25.4.1979 tarih ve 7.birleşiminde onaylanmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar,bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.Meclisinin kararı münderecatı ve Anayasa'nın 124. maddesi ve saniğe isnat olunan fiiller nazarı itibare alınmak suretiyle değerlendirildiğinde;Anayasa'nın 66.maddesi gereğince T.B.M.Meclisince savaş hali ilânına karar verilmediği sürece tetkik konusu olan sıkıyönetim ilânına dair kararnamede olduğu gibi"Anayasa'nın 124.maddesinde öngörülen her türlü durum ve olasılıklara karşı sıkıyönetim ilânının kararlaştırılmış olduğu belirtilmiş olsa dahi;işbu sıkıyönetim ilân kararının Anayasa'nın 124. maddesinde gösterilen sıkıyönetim ilân sebeplerinden "savaş hali"ni kapsadığının düşünülmesi bahis konusu olamayacağına göre;sözü edilen bu halin dışında kalan ve Anayasa'nın 124. maddesinin

yer alan ve yukarıda sayılan eylemlerin, sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ve bu suçla veya sıkıyönetim faaliyetleri ile ideolojik maksatları itibariyle ilgili olan suçların ise sıkıyönetim kanununun 15. maddesinde yer alan suçlar olarak kabul edilmesi gerekir.

Kanun koyucu, işbu maddeyi kabul ederken bu mahkemelerin belirli ve sınırlı nitelikteki suçlara bakabileceği esasını öngörmüştür. Anayasanın 124. maddesinde yer alan ve sıkıyönetim ilân sebepleri olarak gösterilen suçlar dışında kalan eylemlere, sıkıyönetim askeri mahkemelerince bakılması, sözü edilen mahkemelerin "Ceza etkinliğini arttırmak için hızlı yargılamayı sağlamak" şeklindeki kuruluş gayeleri ile bağdaşmaz. Bu mahkemelerin bakacağı suçların çeşidi ve sayısı arttırıldığından "sürat" hususunda aynı oranda olumsuz etkileme bahis konusu olacağına ve dava konusu olaya ise; Sanığa isnat olunan eylemin, sanığın sorumlu yazı işleri müdürlüğü yaptığı ve Ankara'da aylık olarak yayınlanan "Devrimci DİRANIŞ" gazetesinin 27.2.1979 tarihli ve 17 sayılı nüshasında yer alan yazıların mahiyeti ve niteliği itibariyle T.C.K.nunun 142/1., 4., 6 ve 173. maddelerinde yazılı suçların ika edilmiş olduğu iddiasını kapsadığı anlaşıldığına ve dava konusu fiillerin işbu mahiyeti ile şiddete başvurularak işlenmiş olduğu söz konusu edilemeyeceği ve Anayasanın 124. maddesinde "sıkıyönetim ilân sebepleri" olarak gösterilen bütün haller için sarahate "yaygın şiddet hareketlerine" dönüşmüş olmaları şartı arandığına göre, tetkik konusu olay da oldu u gibi şiddete dönüşük olmayan eylemlerin 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun 13. maddesi 1. cümlesinde yazılı "sıkıyönetim ilânına sebep olan" suç olarak kabul edilemeyeceği ve ayrıca söz konusu fiillerin, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla "umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı" veya "sıkıyönetim ilân ve faaliyetlerine ilişkin" olarak işlenmiş olduğuna zahire çıkaran dava dosyasında herhangi bir delil bulunmadığına ve bu durum muvacehesinde de gerek sıkıyönetim kanununun 13. maddesi 2. cümlesinde yer alan "umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatlı" olması ve gerek aynı kanunun 15. maddesi 1. fıkrasında belirtilen "sıkıyönetim ilân ve faaliyetine ilişkin" bulunması koşulları da gerçekleşmediği ve yukarıda açıklanan koşulların gerçekleşmesi halinde, sırf suçun sadece kanuni unsurları nazarı itibare alınarak ve bu nedenle herkesin sıkıyönetim halleri dışında olağan hallerde işleyebileceği bir suçla bakılmakla olayın nitelik ve işleniş şekline bakılmaksızın ve bu hususlar değerlendirilmeden sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevli olduğunun kabulü", 1402 sayılı sıkıyönetim kanununun 13. maddesi 2. cümlesinde yer alan "irtibatlı" ve 15. maddesinin 1. fıkrasında açıklanan "sıkıyönetim ilânına ve faaliyetlerine ilişkin" olma koşullarının, ne nitelik ne nicelikte olursa olsun bütün koşullar için mevcut olup olmadığının araştırılması gerektiği şekli deki kural ile bağdaşmayacağı gibi Anayasanın kanuni yargı başlığını taşıyan 32. maddesindeki "hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz" şeklindeki ve sanıklar için "teminat" şartı olarak öngörülen görev kuralının uygulanmaması gibi gelişik bir durumun meydana gelmesini sağlayacağı ve netice itibariyle işbu nedenlerle dava konusu fiillere sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılamayacağı düşüncesiyle çoğunluk görüşüne karşıyız.

ÜYE
HAKKI NÜDEVRİSOĞLU

ÜYE
SERVET TÜZÜN

